

V. Összefoglalás.

Miben gyönyörködtünk a mai órán, D.? (—) Mi a tárgya, K.? (—) Milyen a szerkezete, T.? (—) Mit állapítottunk meg előadásmódjáról, H.? (—) Mely költői műfajok tulajdonságait egyesíti magában, R.? (—) Mi a ballada, N.? (—) Ki a legkiválóbb balladaköltőnk, M.? (—) A költeményt könyvnélkül kell tudni, még pedig óránként öt szakaszt.

Irjatok olyan emlékezetes diáktörténetről, melyben van bűn és bűnhődés. Címe: *Egy emlékezetes diáktörténet.*

Szántó Lőrinc.

Németnyelv.

A tanulók felszerelésének összeállítása tanév elején.

A tanév kezdetének tanárra és tanulóra nézve egyaránt különös varázsa van. A nyári takarításból kikerült iskola pormentesen, tisztán és jószagúan várja eleven lakóit. Mindenem, ami az iskolához tartozik, valahogyan rajta van a megújhódás bélyege: az épület megszépült, eltűntek róla a tavalyi év kopásai, szépséghibái. Ajtók, ablakok tiszták, épek, a folyosók ragyognak. A megújhódott osztályok kitárt ajtóikkal szinte hívogatóan integetnek a gyermekek felé. Még a máskor oly komoran néző fekete falitábla is mintha széles mosollyal kínálgatná oda síma képét a fehér kréta alá, mely ott hegyesedik harcra készen a duzzadó szivacs mellett. Az élettelen iskolai tárgyak, eszközök szinte ugrásra készen várják azt a pillanatot, amikor a tétlenségből kiragadja őket a dolgozó, alkotó emberi kéz. De ime, már itt is van az osztályban az apró emberek serege, akiknek kedvéért mindez a ragyogás itt létrejött. Csillogó szemmel, kipirult arccal tódul be a vidám gyermekcsereg. A nyári élményektől testileg-lelkileg felfrissülve, pihent erővel és friss munkakedvvel jönnek a tanulók a tisztaságot, rendet lehelő falak közé, hogy felvegyék a munka fonálát ott, ahol a nyár elején abba hagyták. Milyen kedves látvány az a sok értelmes, tisztatekintetű gyermekszempár, mely várakozólag szegeződik tanárjára, hogy tőle útmutatást, oktatást és példát nyerjen. S a tanár, aki az év végén már fáradt idegekkel dolgozott, most a nyári pihenő után ismét frissen áll oda az osztály elé s örömmel veszi fel újra a lélekformálás felelősségteljes munkáját. Lelkében ismét frissen, lobogva ég a hivatásszeretet, s pazarul ontja lelkének minden gazdagságát az őt körülvevő, jószándékú, s munkára kész ifjúságnak. A gyermek kérdő, kutató tekintetére a

tanár szeme bátorítóan, szeretettel felel, s megindul az a lelki folyamat, mely a lelkek egymás keresésére és összetalálkozására vezet. A gyermeki lélek a tanulni akaráshoz félúton elébe jön a tanárnak, akinek ilyenkor minden mozzanatot meg kell ragadnia, hogy vezesse és munkába lendítse ezt a készséget. Ezt a törekvést szolgálja az első iskolai idő minden órája, minden ténykedése. A nyári szünetben meglazult szálakat ismét meg kell erősíteni, s a gyermeket ezer meg ezer új kötetlékkel kell a családi fészek utáni második otthonhoz: az iskolához kötni, hogy, annak hű és munkás tagjává legyen. A család és iskola együttesen alakítja ki a gyermek személyiségét, tehát e kettőnek összhangban kell működnie a gyermeket érintő minden kérdésben. S mi időszerűbb kérdés lehetne az iskolai év elején az iskola és a szülői ház között, mint a gyermek iskolai felszerelésének súlyos kérdése.

Az iskolai életnek megvannak a maga követelményei, melyeket a családnak sokszor nehéz áldozatok árán is teljesítenie kell. De éppen azért, mert a mai élet oly igen nehéz: az iskola siessen a család segítségére azzal, hogy követelményeit lehetőleg szállítsa le, s segítsen ránevelni a gyermeket arra, hogy iskolaszereit, könyveit, füzeteket megbecsülje s tisztán tartsa. Az év elején minden gyermekben meg is van a hajlandóság erre, hiszen az újjászületett iskola ragyogó tisztasága szinte szuggesztív erővel készíti a tanulót is arra, hogy a maga portáján rendet teremtsen. Ha a szülői ház is módot nyújt rá, hogy ez a renoválás végbemehet, akkor a legtöbb gyermek pihent energiájával szinte ráveti magát iskolai holmijára, hogy azt rendbehozza. Csak nézzük meg, milyen lázas buzagolmmal csomagolja be a dolgait a kék, fehér stb. színű csomagoló papirosba — szinte az a remény kél fel bennünk, hogy ez így is marad. A gyermek is így gondolja, s a becsületes, jó szándék meg is marad addig, amíg az első „szamárfül“ s a „véletlenül“ ejtett tintapecsét, vagy zsírfolt meg nem jelenik. De az első folt, az első gyűrődés elveszi a könyvnek, füzetnek tiszta varázsát, s végét vetné a tanuló eddigi féltő gondosságának, ha az iskola és a szülő örökös szeme rajta nem nyugodna a gyermek holmiján, s nem ösztönözné a további kitartásra. Ime, így találkozik össze egy akarásban és egy célban a család és iskola mindjárt a tanév elején. A cél egy, de az indítók különböző. A szülői ház anyagi oldalról van érdekelve a tanuló dolgainak épségben tartásában, míg az iskolát a magasabb etikai és esztétikai szempont vezeti. A kettőt azonban nagyon jól össze lehet egyeztetni, s az erre vonatkozó megbeszélések lehetnek az első órák beszédanyagai, melyek az ismerkedés mellett erősen hozzájárulnak az iskola és a szülői ház közeledéséhez. A szülői háznak sokszor nagy oka van felsóhajtani a temérdek könyv, füzet stb. követelés

miatt, s ezt a visszás hatást csak az iskolának segítő és támogató jószándéka tudja csak tompítani.

Ezeknek előrebocsátása után röviden vázolni kívánom, mi legyen az iskolai év elején a teendő, a német nyelvi órákon szükséges taneszközök körül.

A légerső, legnélkülözhetlenebb, s tegyük hozzá, a legdrágább tanszer a könyv. Jó annak, akinek anyagi helyzete megengedi, hogy új könyvet vehet. Sajnos, a polgári iskolában az ilyen tanulók száma vajmi ritka. A legtöbb gyermek vagy használt könyvet vesz, vagy az iskola segélyző könyvtárából kapja. Ezekben a könyvekben aztán ugyancsak meglátszik a használat. A rendes kopáson kívül az idegen nyelvű tankönyvnek még az a különleges használati jegye is van, hogy a tanártól alkalmilag eszközölt kihagyásokat a tanuló tintával végérvényesen törli, úgy, hogy a törölt szöveget senki többé elolvasni nem tudja. A másik igen gyakori használati jel a szöveg fölé írt anyanyelvi fordítás — gyakran az is tintával írva, — Ezt nem a tanár rendeli el, hanem rendszeren a tanuló szokta bejegyezni magánszorgalomból. A tanulók igen szívesen veszik az elődöknek ezt a gondoskodását, mely nagyon megkönnyíti munkájukat. Sajnos, a kegyetlen tanár rendszeren útját vágja ezeknek a gyakorlati fogásoknak, s rendszeren már az év elején kiradíroztatja a bejegyzéseket, vagy már eleve elzárkózik az ilyenfajta könyvek használatától. Tapasztalatom szerint kétféle módon vehetjük elejét a német tankönyvnek ilyenféle eléktelenítésének. 1.) A tanév végén minden osztályban figyelmeztetjük növendékeinket, hogy csak tiszta használt könyvet vegyenek. Ennek a figyelmeztetésnek kettős eredménye lesz. A gyermek nem vesz piszkos könyvet, egyúttal vigyáz a magáéra, hogy a jövő évben értékesíthessé. 2.) A tanév elején a tavalyi tananyagnak szokásos áttekintése után átlapoztatjuk a gyermekkel a tankönyvet. Ennek elsőleges célja a könyv tartalmának megismerése. Nyerjen a tanuló már indulóban fogalmat a reá váró idej munkáról. Az új tankönyv mindig érdekli a gyermeket, s legtöbbje már odahaza is átnézegeti. Miért ne végezhetnők ezt az áttekintést közösen az iskolában, ahol a különféle felszólalások, megjegyzések, kérdések még inkább felkeltik a tanulók érdeklődését, s a tanár vezetése mellett figyelmesebben s tüzetesebben tájékozódik a könyv beosztásáról. Mert a tankönyv beosztásával minden tanulónak meg kell ismerkednie. Csak így kerülhető el a drága tanítási időnek elpocsékolása az időtrábló lapozgatással és keresgéléssel. Ha már az első órákon ismertetjük meg a könyvet: melyek lesznek az olvasmányok, mit találunk a nyelvtani részben, hol keressük a szótárt, s hogyan kell az utóbbit használni, stb., akkor a tanuló hosszas keresgélés nélkül azonnal rátalál a szükséges helyre. A gyermek nagyon szereti az illusz-

trált olvasókönyvet, tehát már a képek miatt is szívesen lapozza át a könyvet. S mi az eredmény? Az, hogy a gyermek nemcsak megismeri, hanem meg is szereti a könyvét. Abban nem kínzó eszközt, hanem jóbarátját, kedves ismerősét, sőt segítő társát fogja látni. S most jön a második megfigyelés. Az átlapozgatás közben az egyik könyv tisztaságával tűnik ki, míg a másik pecsétetes, telefirkált könyv kirívó ellentétként éktelenkedik a padon. Ime, a lélektani pillanat, amikor a tanár rámutat arra a kegyetlen bánásmódra, amiben egyes tanulók a tankönyvet részesítik. Mily nagy ellentét az iskola ragyogó tisztasága, az otthon gondos rendje és a csúnya, elhanyagolt taneszközök között. Ezeknek megbeszélése közben lehetetlen, hogy a gyermekben fel ne ébredjen jobbik énje, s ne igyekeznek dolgait rendben tartani. Hiszen a tanulás is jobban esik egy tisztán tartott, szép könyvből, mint egy rongyos, elhanyagolt piszkos könyvből. Ugyanez áll a füzetekre is. Ami a német füzeteket illeti, a mai nehéz élet aligha engedi meg azt a fényűzést, hogy sokféle füzetet vásároltassunk. Az iskolai dolgozati füzetet kívül elegendőnek tartok egy olyan vastagságú munkafüzetet, mely az egész évre elegendő. Ez a füzet tartalmazza a házi feladatokat, a nyelvtani megjegyzéseket, táblázatokat, sőt a szócsoportok és a szójegyzék is ebbe kerülnek bele. Ha minden egyben van, kevesebb otthonfelejtani valója lesz a gyermeknek, s ha munka közben valamire szüksége van: mindjárt ott van kéznél a füzete, amelyben utánanézhethet a dolognak. Hogy aztán erre a mindenes füzetre vigyázni kell, hogy el ne vesszen, s hogy gondosan, tisztán kell vezetni: az magától értetődik. Lapokat kitépni belőle nem lehet, mert akkor hiányos lesz a füzet. Így megszokja a gyermek, hogy féltő gonddal vezesse és őrizze saját maga gyártotta kincsesládáját. Megtanulja, hogy a leckét teljes felelősséggel, s a lehető legjobb tudással kell megírnia, mert azt onnét többé nem lehet eltüntetni. De a tanuló csak addig fogja munkáját értékelni, amíg azt a tanára is figyelemre méltatja. Ne múltjék el tehát egy tanítási óra sem anélkül, hogy a tanár szeme bele ne pillantott volna a gyermek füzetébe. Egyik-másik füzetet tüzetesen tekintsen meg, és tegye osztálybírálattá tárgyává; a többit futólag nézze végig, de mindig legyen gondja a tanulók munkájára.

Befejezésül abban foglalom össze az elmondottakat, hogy amilyen ragyogó tisztasággal üdvözli az iskola a tanulót, oly tisztaság és rend uralkodjék a családi háznál is a gyermek holmija között. Ennek fontos erkölcsi és esztétikai hatása van a gyermekekre, mert szép, tiszta környezetben szép és tiszta eszközökkel dolgozva: szépül és nemesedik a lélek is.

Jármai Vilmos.